

Odůvodnění služebního předpisu náměstka ministra vnitra pro státní službu o charakteristice služebních míst

Charakteristika služebního místa zahrnuje jednak popis služebního místa (především jeho systemizační atributy) a jednak popis činností, jejichž výkon se na služebním místě požaduje (z nichž vyplývají služební úkoly, které je státní zaměstnanec zařazený nebo jmenovaný na daném služebním místě povinen plnit a jejichž plnění je po státním zaměstnanci představený oprávněn požadovat), a popis povinností s výkonem těchto činností spojených. U všech třech částí charakteristiky služebního místa jsou údaje rozděleny na obligatorní (čl. 2 odst. 1, 3 a 5) a fakultativní (čl. 2 odst. 2, 4 a 6). Charakteristiku služebního místa lze v rámci služebního poměru dle zákona o státní službě připodobnit informaci o obsahu pracovního poměru (tzv. „pracovní náplň“), prostřednictvím které zaměstnavatel v souladu s § 37 odst. 1 písm. b) zákoníku práce blíže vymezuje druh práce sjednaný se zaměstnancem v pracovní smlouvě. Charakteristika služebního místa je jednostranným aktem služebního orgánu vůči státnímu zaměstnanci majícím informativní povahu a má formu sdělení podle části čtvrté správního řádu (§ 154 až 158 správního řádu). Tuto formu má i změna charakteristiky služebního místa, kterou je služební orgán oprávněn jednostranně provést dle potřeb řádného výkonu státní služby na služebních místech ve služebním úřadu při respektování níže uvedených pravidel.

Správní i ostatní (pracovní) činnosti, jejichž výkon se na služebním místě požaduje, se stanoví v souladu s působností služebního úřadu a s přihlédnutím k její organizaci a dělbě mezi organizační útvary služebního úřadu.

Služební místo se klasifikuje platovou třídou, do které je podle nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, zařazena nejnáročnější správní činnost aspoň v jednom z oborů služby pro služební místo stanovených. Nejnáročnější správní činnosti v ostatních oborech služby stanovených na služebním místě mohou svou složitostí, odpovědností a namáhavostí odpovídat i nižší platové třídě, než kterou je služební místo klasifikováno. Charakteristika služebního místa přitom může obsahovat jen takové správní činnosti, které svojí složitostí, odpovědností a namáhavostí nepřekračují složitost, odpovědnost a namáhavost nejnáročnějších správních činností, jejichž výkon se na služebním místě pro každý obor služby stanovený pro služební místo požaduje, a které patří do oboru nebo oborů služby, jež byly pro služební místo stanoveny. Výčet činností, jejichž výkon se na služebním místě požaduje, nelze s ohledem na § 79 odst. 2 písm. f) zákona o státní službě považovat za taxativní. Proto lze v tomto výčtu uvést klauzuli, že státní zaměstnanec vykonává další obdobné činnosti dle příkazů představených, ovšem fakticky vždy za podmínek uvedených v předchozí větě.

Charakteristika služebního místa se zpracovává pro všechna obsazená služební místa ve služebním úřadu. Pro neobsazená služební místa je nezbytné zpracovat charakteristiku služebního místa v případě, že její předložení požaduje Ministerstvo vnitra nebo příslušný ústřední správní úřad v souvislosti s předkládáním návrhů systemizace a jejich změn a návrhů organizační struktury služebního úřadu a jejich změn, a dále, požaduje-li její předložení správní orgán v rozhodování ve věcech služebního poměru. Charakteristika neobsazeného služebního místa přitom neobsahuje část, ve které jsou vymezeny povinnosti státního zaměstnance s výkonem činností na služebním místě spojené.

Charakteristiku služebního místa zpracovává v písemné formě služební orgán (zpracování charakteristiky služebního místa jako věc, o které se nevede řízení ve věcech služby, může v souladu s § 14 odst. 3, resp. s § 15 odst. 5 zákona o státní službě vedoucí služebního úřadu, resp. státní tajemník přenést služebním předpisem na představené) v součinnosti s představeným, který stojí v čele organizačního útvaru, v němž je služební místo zařazeno. V této souvislosti by bylo vhodné, aby byly služebními orgány služebním předpisem stanoveny podrobnosti součinnosti bezprostředně nadřízených představených, kteří mohou být oprávněni např. předkládat návrhy charakteristik služebního místa, změny návrhů charakteristik služebního místa, odůvodnění návrhů charakteristik služebního místa a jejich změn, atd.

S charakteristikou služebního místa zpracovanou aspoň v rozsahu obligatorních údajů (čl. 2 odst. 1, 3 a 5), která se doplní o jméno, popřípadě jména, a příjmení, popřípadě i akademický titul, evidenční číslo státního zaměstnance, který je na služebním místě zařazen nebo jmenován, seznamuje státního zaměstnance služební orgán, případně jím pověřený státní zaměstnanec, a to nejpozději do 1 měsíce ode dne zařazení nebo jmenování státního zaměstnance na služební místo. Státní zaměstnanec svým podpisem potvrdí, že byl s charakteristikou služebního místa seznámen. Pokud státní zaměstnanec odmítne seznámení s charakteristikou služebního místa svým podpisem potvrdit, služební orgán, případně jím pověřený státní zaměstnanec to i s případným odůvodněním do charakteristiky služebního místa poznamená. Podpis státního zaměstnance či záznam o odmítnutí podpisu slouží pouze pro prokázání toho, že byl státní zaměstnanec s charakteristikou služebního místa seznámen, proto se odmítnutí státního zaměstnance potvrdit seznámení s charakteristikou služebního místa účinnosti charakteristiky služebního místa nedotkne. Odmítnutí potvrzení seznámení s charakteristikou služebního místa nemá žádné právní následky ani pro státního zaměstnance. Stejnopis charakteristiky služebního místa se zakládá do osobního spisu státního zaměstnance a jeden stejnopis je třeba při seznámení státního zaměstnance s charakteristikou služebního místa předat státnímu zaměstnanci.

Přestože charakteristika služebního místa vymezuje rámec, ve kterém lze státnímu zaměstnanci ukládat příkazy k výkonu služby ve smyslu § 84 a 85 zákona o státní službě, nelze samotnou charakteristiku služebního místa za takový příkaz považovat. Na charakteristiku služebního místa, o které by měl státní zaměstnanec za to, že je v rozporu s právním předpisem nebo služebním předpisem, nelze proto aplikovat postup dle § 85 zákona o státní službě. Možným prostředkem obrany proti obsahu charakteristiky služebního místa je stížnost státního zaměstnance dle § 157 a 158 zákona o státní službě. V odstavci 3 § 157 zákona o státní službě je stanoveno, že stížnost státního zaměstnance nesmí vyřizovat představený nebo služební orgán, vůči kterému stížnost směřuje; vyřizuje ji nadřízený představený nebo nadřízený služební orgán představeného nebo služebního orgánu, vůči kterému směřuje. Stížnosti proti obsahu charakteristiky služebního místa je tedy povinen vyřizovat zásadně nadřízený služební orgán. Shledá-li příslušný služební orgán stížnost důvodnou, uloží podřízenému služebnímu orgánu, aby napadený obsah charakteristiky služebního místa usnesením dle § 156 odst. 2 správního řádu zrušil v celém rozsahu a zajistil nové zpracování charakteristiky služebního místa.

Pro řádnou aplikaci služebního předpisu náměstka ministra vnitra pro státní službu o charakteristice služebních míst je žádoucí, aby služební orgány upravily svým služebním předpisem podrobnosti zpracování charakteristiky služebního místa pro služební místa zařazená v jejich služebních úřadech. Například je vhodné, aby stanovily vzor charakteristiky služebního místa včetně

identifikačních údajů a podpisové doložky služebního orgánu, identifikačních údajů a podpisové doložky bezprostředně nadřízeného představeného, již zmíněné podrobnosti součinnosti služebního orgánu a bezprostředně nadřízeného představeného, nebo např. termíny, ve kterých se služebnímu orgánu předkládají změny charakteristiky služebních míst.

Podle přechodných ustanovení služebního předpisu zpracují služební orgány charakteristiku služebního místa pro všechna obsazená služební místa nejpozději do 30. června 2018. Před tímto datem zpracuje služební orgán charakteristiku služebního místa, a to i služebního místa neobsazeného, požádá-li o její předložení Ministerstvo vnitra nebo příslušný ústřední správní úřad v souvislosti s předkládáním návrhů změn systemizace a návrhů změn organizační struktury služebního úřadu (při předkládání návrhů systemizace pro rok 2018 bude požadováno pouze jejich odůvodnění dle dosavadní praxe), a dále, požádá-li o její předložení správní orgán v rozhodování ve věcech služebního poměru (např. v řízení o převedení na jiné služební místo) nebo druhoinstanční správní orgán např. v odvolacím či přezkumném řízení. Pokud ovšem dosavadní charakteristiky služebních míst zpracované před nabytím účinnosti služebního předpisu, obsahují aspoň údaj o služebním místě, služebním úřadu, organizačním útvaru, platové třídě, kódu nejnáročnější správní činnosti nebo označení nejnáročnější správní činnosti a ostatních správních i jiných činnostech, jejichž výkon se na služebním místě požaduje, zůstávají v platnosti až do změny činností, jejichž výkon se na služebním místě požaduje, do dne, kdy bude služební místo zařazeno do jiného organizačního útvaru nebo obsazeno jiným (novým) státním zaměstnancem.